

GL
Vesterbrogade 16
1620 København V
Att: Inge Nørgaard

Afslutning på projekt "attraktive arbejdspladser" på Frederiksberg Gymnasium

Her følger en kort opfølgning på projektets formål, proces og opnåede resultater. I øvrigt henvises til den vedhæftede kronik, som var i Gymnasieskolen i Blad-nr.:20/2010 og som var det aftalte slutprodukt på vores projekt.

Projektets formål

Ideen var, at skolens rejsehold i efteråret 2010, besøgte forskellige skoler for at diskutere vidensdeling og efterfølgende sammenskriver resultaterne af deres arbejde. Dels for at andre kunne få glæde af arbejdet og dels for at skolen kunne indhøste nogle erfaringer om, hvordan man kunne strukturere og arbejde med vidensdeling, med udgangspunkt i vidensdeling indenfor faggrupperne.

Den gennemførte proces

Repræsentanter fra Pædagogisk råd besøgte i efteråret 2010 8 skoler og interviewede 2 kolleger fra hvert gymnasium om deres måde at arbejde med vidensdeling på. Der var planlagt 10 besøg, men på hhv. Greve Gymnasium og Rødkilde Gymnasium måtte møderne aflyses i sidste øjeblik pga. sygdom blandt de deltagende lærere. De 8 skoler der blev besøgt var: Det Frie Gymnasium, Roskilde Gymnasium, Vordingborg Gymnasium, Bornholms Gymnasium, Odense Katedralskole, Marselisborg Gymnasium, Egå Gymnasium og Aalborghus Gymnasium.

Opnåede resultater

For Frederiksberg Gymnasium har undersøgelsen dannet grundlag for vores arbejde med vidensdeling på skolen. Skolen har allerede afholdt en pædagogisk eftermiddag, hvor man drøftede ideer og mulige arbejdsmetoder mht. Vidensdeling. På vores pædagogiske dag den 5. november, blev resultaterne af

FREDERIKSBERG
GYMNASIUM
16. december 2010

vores undersøgelse så fremlagt og dannede grundlag for det videre arbejde med at strukturere vores vidensdeling. Efterfølgende har vi afholdt et temamøde om vidensdeling. Det er et resultat af projektet og et samarbejde mellem samarbejdsudvalget, pædagogisk udvalg og pædagogisk råd og dette samarbejde fortsætter skoleåret ud. Tilbagemeldingerne fra kollegerne har været meget positive og arbejdet med vidensdeling er arbejdsområde som både lærere og ledelse sætter stor pris på. Vi takker GL for at have hjulpet dette arbejde på vej og håber at vores kronik kan danne grundlag for at andre skoler også kan blive bedre til at vidensdeling. Det er i hvert fald et arbejdsområde, som vi ser et stort potentiale i og et område som rummer utrolig mange nuancer, man kan tage fat på.

På Frederiksberg Gymnasiums Samarbejdsudvalgs vegne

Jannik Johansen
Rektor

Falte Hjort
PR-formand

Kronik af Søren Borup Krogsgaard og Søren Hein Christiansen

Vidensdeling i gymnasiet

I foråret 2010 blev vi på Frederiksberg Gymnasium enige om, at vi i skoleåret 2010-11 ville sætte fokus på vidensdeling. I den forbindelse besluttede pædagogisk udvalg at tage ud på andre skoler for at samle inspiration. Projektet fik støtte fra GL's projektpulje og det blev til besøg på 8 gymnasier, hvor repræsentanter fra de forskellige skoler blev interviewet om deres arbejde med vidensdeling. I denne kronik vil vi beskrive nogle af de erfaringer, vi har gjort os om, hvordan man kan gribe vidensdeling an i håbet om, at det kan komme andre til gode.

I princippet er al kommunikation vidensdeling, men begrebet rummer også et minimum af struktur. Vidensdeling handler om at udnytte den viden, der allerede eksisterer samt at sikre at den, der har behov for viden, får adgang til den. Vi har taget udgangspunkt i vidensdeling i faggrupperne og vil prøve at give nogle bud på, hvordan man kan få struktur på vidensdeling blandt lærere og hvordan man kan vedligeholde en kultur omkring det.

Struktur

De fleste skoler havde problemer med deres vidensdelingsbank: Enten havde man så ekstremt meget materiale, at man ikke kunne finde rundt i det, eller også havde man stort set ingenting. Den vigtigste konklusion på denne problemstilling var, at det er ekstremt vigtigt at gøre sig klart, hvad det er, man har behov for at vidensdele. Det kan ikke pointeres nok, at denne afgrænsning er uundgåelig for at få et godt vidensdelingsprogram til at fungere og den bør komme før drøftelsen af struktur. Det er en proces, der tager tid, men det er en god investering. Drøft f.eks. hvad-, hvor-, hvornår- og hvordan man skal vidensdele samt hvilken gruppe personer, der skal vidensdele.

Hvordan skabes der så en god struktur for deling af materialer? Det første problem, der opstår når en vidensdelingsbank skal etableres, er, hvilken platform skal man bruge? Nogle skoler har undgået vidensdelingsbanken, da de har et godt konferencesystem, hvor man beder om hjælp/materiale. Dette fungerer, hvis det interne samarbejde er godt og kulturen er etableret. Hjælpen bliver ofte suppleret med kommentarer fra afsenderen, hvilket kvalificerer metoden væsentligt. De fleste skoler havde dog en fælles vidensdelingsbank i Cyberspace – Lectio, Ludus, Fronter, Skolekom, et fællesdrev, Dropbox, iTunes U, Skydrive og Google Apps er nogle af de mange muligheder, der kan benyttes. Det mest afgørende i denne sammenhæng er, at det skal gå hurtigt – høj nethastighed, "drag-and-drop" og en god søgefunktion er værd at prioritere. Kan man f.eks. opbygge en rutine med at gemme sit dokument i cyberspace eller trække det over i et passende bibliotek i cyberspace, vil vejen til at vidensdele filerne allerede være meget kortere.

Når man så har skabt sig en platform dukker nye problemer op: Man skaber for mange underbiblioteker som indeholder for få filer eller også har man for svært ved at gætte, hvad filerne indeholder fordi navngivningen er upræcis. Det kan godt betale sig at drøfte, hvordan overskrifter og indhold skal struktureres, så det er brugbart for andre. Da man hurtigt kan skaffe meget materiale, bør man være selektiv og passe på med at være for ambitiøs i begyndelsen. Start f.eks. med et oprette ét bibliotek, der bliver fyldt godt op, inden man

begynder på underbibliotekerne. Kunsten er at minimere antallet af klik, for at nå det ønskede mål.

Vidensdeling kan opdeles i to dele; en formel og en uformel. Der er den del man strukturerer, som det er skitseret ovenfor, men der er også den del, som foregår over madpakken i spisefrikvarteret, over kopmaskinen, over kaffen osv. Når vidensdeling på en skole fungerer godt, så fungerer både det formelle og det uformelle samarbejde godt. Bliver det ene ikke fulgt op af det andet, glider vidensdeling ud i sandet!

Flere skoler måtte sande, at der var behov for at opdatere deres vidensbank og løbende forny og forbedre det eksisterende materiale for ellers forældes banken og bliver lige gyldig. Har man derfor etableret en vidensdelingsbank, skal man, som ved ethvert bibliotek, sørge for at holde den ajour f.eks. ved en årlig gennemgang eller via en tovholder.

En af de ting, som vi gerne ville undersøge var, hvordan man vidensdeler efteruddannelse, men vi må skuffende erkende, at det er en udfordring alle skoler kender til, men ingen havde en oplagt løsning på. Mange talte om, at lærere skulle uploade programmet fra et kursus eller videreformidle indholdet af kurset til fagkolleger. Har kurset været mindre inspirerende, bliver det sjældent mere spændende, når det bliver genfortalt. Man kan også sagtens uploade et program fra et kursus, men det meget svært at udlede relevant materiale af et program for et kursus man ikke selv har deltaget i. Måske kunne man arbejde for, at kursusudbydere samler de faglige informationer, der skal bruges, for at kursets indhold kan vidensdeles med resten af lærerkollegiet i en brugervenlig form. Når den formelle del er på plads, vil en uformel snak om et kursus hurtigere føre til en vidensdeling på området. De fleste skoler har dog indset, at der ofte er mere at vinde ved at sende hele faggrupper af sted på kursus. Ud over øget fokus på et emne, styrkes det sociale sammenhold, hvilket, som vi tidligere har nævnt, er en afgørende faktor for at vidensdeling fungerer.

Kultur

Én ting er at have en struktur, noget andet er at få skabt en kultur, hvor vidensdeling aktivt bliver inddraget i ens arbejdsproces. Der er en tradition og en selvforståelse, der gør, at man som lærer arbejder meget selvstændigt og individualistisk. Måske stammer den enorme blufærdighed omkring læreres arbejde herfra. Det kunne i hvert fald konstateres, at blufærdighed var et tema på alle skolerne, hvad enten det skyldtes, at lærerne var bange for at udstille sine egne fejl, eller at man ikke syntes, at ens eget arbejde var noget særligt. Måske følte man, at ens materiale manglede originalitet, fordi undervisningen ofte er sat sammen af ting, man har hentet forskellige steder. Man har måske taget lidt fra en lærebog, noget har man fundet på internettet og andet i ens gamle noter fra universitetet. Derefter har man klippet det sammen, så det passer til den enkelte time, men hvis følelsen af originalitet er fraværende, så kan det være svært at anerkende over for sig selv, at det er værd at dele. Selvom det er en ekstra arbejdsbyrde, vil det være en god idé at lave ens materiale, således at man har lyst til at dele det, og således at andre kan forstå og bruge det.

En hæmsko for fri vidensdeling, kan være magtrelationer. Især inden for faggrupperne kan der være nogle magtrelationer, som skal nedbrydes. For at vidensdeling skal fungere skal lærerne både modtage og give materialer og idéer fra sig. Hvis man skal lave en meget grov kategorisering, så findes der den lærertype, som ofte bliver spurgt til råds og altid deler, hvis nogen spørger, mens de sjældent selv modtager noget og har det bedst med at lave deres eget

fra bunden. I den anden ende af spektret er der den lærer, som næsten aldrig deler noget af sit arbejde, men ofte er villig til at modtage gode råd og forløb. Der er mange psykologiske faktorer, der spiller ind i forhold til, hvorfor det forholder sig sådan. Men en konsekvens af det er, at den første type placerer sig højt i magthierarkiet, mens den anden fastholdes lavt. For at vidensdeling ikke udelukkende skal være envejshjælp, så skal der løsnes op for dette magthierarki, således at der udtrykkes en gensidig respekt og der opstår en tryghed lærerne imellem. Det vil sige, at den første type skal være bedre til at modtage fra andre, mens den anden type skal være bedre til at dele sit eget, for at der opstår en frugtbar vidensdelingskultur. Vi erfarede, at en hjælp til at bløde op for disse magtrelationer går gennem et godt socialt sammenhold i faggruppen, som man f.eks. kan opleve efter et fælles internatkursus.

Målet med vidensdeling er, at det skal lette ens dagligdag, således at man inspireres og kvalificerer sin undervisning. Man skal dog være bevidst om, at det tager tid at have en vidensdelingskultur. Man kan selvfølgelig spare tid, igennem den hjælp det kan give, men det er sjældent, at man bare kan overtage andres materialer uden redigering. Noget andet er tiden, det tager at nedskrive og uploade, sende eller kopiere. Der skal derfor en stærk kultur til, for at holde fast i, at man får tingene skrevet ned.

Fra dokumentation til kommunikation

Vi erfarede at især undervisningsbeskrivelserne blev brugt som medie for vidensdeling. Vi stødte blandt andet på en skole, hvor man var i gang med et meget spændende forsøg med at gøre undervisningsbeskrivelserne til kommunikation frem for dokumentation. Her opererede man med en tredeling af undervisningsbeskrivelsen: 1) Centrale spørgsmål til temaet/emnet. 2) Faglige mål: Kendskab til følgende viden/begreber/diskussioner. 3) Litteraturliste. Fordelen ved denne opbygning er, at det bliver til kommunikation frem for dokumentation. Eleverne kan se, at når de kan besvare spørgsmålene med brug af de faglige begreber, så har de forstået litteraturen. Censor kan i forbindelse med eksamen se, hvordan der er blevet arbejdet med teksterne, og i f.eks. tværfaglige forløb kan andre lærere se, hvordan et emne er blevet behandlet i ens timer, og hvad man kan forvente, at eleverne har kendskab til. Sidst men ikke mindst så vil den form for undervisningsbeskrivelser være et endnu bedre redskab, end de er i forvejen, til vidensdeling inden for ens eget fag.

Netværk på tværs af skoler

Flere skoler gav udtryk for, at de gerne ville deltage i en form for netværk i forbindelse med vidensdeling. Det nemmeste ville jo være at samle så mange interesserede som mulig, men det lader til at vidensdeling skal kombineres med en personlig relation f.eks. igennem en faglig forening, en mindre gruppe skoler eller et netværk skabt i forbindelse med kurser eller projekter, hvor man også har mulighed for at mødes fysisk og drøfte de delte materialer. Har man ikke chancen for at følge et materiale op med en egentlig kontakt med forfatteren af dokumentet, vil man oftere fravælge materialet. At skoler kan skabe netværk for vidensdeling er et emne som man kunne overveje at tage op f.eks. via en planlægningskonference, som GL tidligere har haft succes med. Der er oplagte muligheder for at lave erfaringsudveksling mht. IT-løsninger, brugerflader, struktur, behovsafklaringer inden for fagene, formidling af efteruddannelse med videre. Mængden af viden på gymnasierne er enorm, den skal bare deles!